

Котлова Л., Долінчук І. Нетрадиційні методи логопедичної роботи з дітьми.
Innovation processes in science and education : Materials of the III International research and practical internet conference (November, 30, 2022) : collection of abstracts // for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko. Zdar nad Sazavou : "DEL a.s.", 2022. P.16-18

Нетрадиційні методи логопедичної роботи з дітьми

Котлова Людмила Олександрівна

кандидат психологічних наук, доцент,

Долінчук Ірина Олегівна

асистент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

В останні роки спостерігається тенденція надання ранньої логопедичної допомоги дітям з неврологічними порушеннями – мінімальною мозковою дисфункцією, перинатальною енцефалопатією, синдромами рухових порушень, гіперзбудливістю та ін. Порушення нервово-психічної сфери є інтегративним проявом розладів біологічного та соціального дозрівання. Надалі у дітей з показниками дизонтогенезу спостерігаються відставання у психофізичному та мовному розвитку. Тому рання діагностика та корекційна логопедична робота – один із найважливіших факторів успішної адаптації дитини з особливими потребами. У зв'язку з цим створені та впроваджені у практику системи раннього виявлення та корекції відхилень у сенсомоторному, мовному розвитку дітей.

Система корекційно-педагогічної роботи з дітьми групи ризику передбачає ранній початок логопедичного впливу (з перших тижнів та місяців життя) та активну участь у ній персоналу дитячих медичних та освітніх закладів, а також батьків дитини. Основним видом занять з дитиною раннього віку є емоційне спілкування з дорослим та емоційно забарвлена гра, в якій на початкових етапах він займає пасивну позицію, а на наступних етапах – активнішу. Своєчасна діагностика, профілактика та корекція мовленнєвих порушень дають виняткову можливість згладити і в ряді випадків усунути вже в молодшому та середньому дошкільному віці наявні недоліки мовного розвитку під час проведення ігор та вправ з розвитку мовної діяльності, які проводять вихователі спільно з логопедом, повноцінний психофізичний розвиток дитини у старшому дошкільному віці. На сучасному етапі у спеціальній освіті посилився інтерес до використання нетрадиційних методів в логопедичній роботі. Одним з таких методів є ароматерапія. У широкому сенсі ароматерапія - це використання ефірних олій з метою лікування хвороб та зміцнення здоров'я людини. Аромати впливають на наш настрій, підвищують працездатність, а також можуть заспокоювати чи тонізувати. Ще 1939 р. фізіолог Д. Шатенштейн науково обґрунтував та експериментально довів, що деякі нюхові подразники безпосередньо впливають на стан нервової системи [1].

Існує кілька видів ароматерапії (ванни, інгаляції, масаж та ін.). У роботі з дітьми використовуються ефірні олії у мінімальній концентрації. Вони застосовуються в аромалампах та аромамедальйонах, а також можуть наноситися на дерев'яні чи глиняні фігурки, які довго утримують запах. Зрозуміло, використання ефірних олій має бути узгоджене з лікарем, щоб унеможливити ризик виникнення та розвитку алергічних реакцій та різних побічних ефектів.

Найчастіше логопедами застосовуються ефірні олії м'яти, ромашки, лаванди, валеріани, фенхелю, чебрецю, меліси, які мають заспокійливу дію, та ефірні олії коріандру, базиліка, лимона, петрушки, майорану, евкаліпту, які мають тонізу. На додаток до логопедичних занять можна і потрібно застосовувати методи ароматерапії в домашніх умовах. Корисно регулярно пропонувати дитині понюхати той чи інший продукт, мило, шампунь, крем тощо. Регулярне вдихання різних запахів активізує сенсорний розвиток дитини, розширює діапазон її відчуттів і загалом позитивно впливає на мовлення. Також ефективно використання різних ароматичних ігор.

Вдома можна застосовувати методи ароматерапії, пропонуючи дитині:

- перетирати в руках свіжу м'яту, кріп, петрушку, рвати їх на шматочки,
- вичавлювати сік з часточок апельсина, лимона,
- малювати на мелену каву і грати з кавою в зернах,
- нюхати монокомпонентні спеції,
- нюхати різне мило, мити їм руки,
- нюхати сіль для ванн, грати нею (пересипати з ємності в ємність, будувати гірку і т.д.),
- нюхати різні сорти чаю, допомагати мамі заварювати чай.

Ці ігри не вимагають спеціальної підготовки, у них можна грати у будь-який вільний час. Часто логопед рекомендує спеціальні ароматичні ігри для дому, які готуються та застосовуються за певними схемами.

До таких ігор належать такі:

«Ароматні мішечки»: у тканинні мішечки потрібно покласти різні ароматні продукти (паличку кориці, зерна кави, лимонні та апельсинові скоринки, стручок ванілі тощо). Спочатку дитина нюхає кожен мішечок, а мама при цьому розповідає йому, що то за запах. Потім можна вийняти вміст мішечків, розглянути та ще раз понюхати. Так формуються стійкі асоціативні зв'язки між запахом предмета, його зовнішнім виглядом та назвою. Для дітей віком від 3 років ця гра ускладнюється: дитина повинна понюхати мішечок, визначити аромат і покласти мішечок на відповідну картинку або фотографію.

Ароматне тісто для ліплення можна зробити саморобні маси для ліплення, використовуючи різні аромати. Рецептів у мережі можна знайти багато. Наприклад: змішати 0,5 склянки солі, 2 склянки борошна, 2 ст.л.лимонної кислоти, 1 ч.л.гліцерину. Окремо змішувати 1,5 склянки окропу і 2 ст.л. олії. Все змішати, вимісити до одержання пластичної маси. тісто, Що Вийшло, розділити на кілька частин, і в кожен частину додати ароматний компонент: корицю, мелену каву, какао, ваніль, імбир і т.д. Виліпити з кожної частини тесту все, що заманеться. Можна комбінувати частини тіста між собою.

Аромати підбираються залежно від наявності/відсутності алергії. У процесі роботи з ароматами відбувається робота зі збагачення словника дитини (приємний, неприємний аромат, різкий, слабкий, бадьорий, солодкий, свіжий тощо). Також ігри із запахами сприяють формуванню навички правильного ротового/носового вдиху та видиху, підвищують мотивацію до занять, стимулюють розвиток нюхових центрів у головному мозку. Все це позитивно впливає на розвиток дитячої мови.

Література:

1. Трахтенберг І. М. До історії фізіології праці (пам'ять і спадщина попередників). *Фізіологічний журнал : науково-теоретичний журнал*. Київ : Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, 2019. № 4. С.82-9.